

Danijela Simeunović
Kovačević, Prpić, Simeunović, odvjetničko društvo, j.t.d.

AKTUALNA REGULATIVA I STANJE INVESTICIJA U PROJEKTE VJETROELEKTRANA U HRVATSKOJ

UDK: 502/504

620

Pregledni rad

Primljeno: 1.03.2015.

Cilj je ovog rada prikazati put koji su prošli projekti vjetroelektrana od njihovog pojavljivanja i ekspanzije, počevši s 2007. godinom, sve do danas kad je njihov daljnji razvoj privremeno zaustavljen. Ovaj rad će prvo opisati politički i pravni okvir za obnovljive izvore energije u Hrvatskoj, s posebnim naglaskom na vjetroelektrane, kao i stanje investicija u izgradnji vjetroelektrana u Hrvatskoj. U radu se potom obrazlaže zašto se hrvatski sustav poticanja povlaštenih proizvođača pokazao kao povoljan za prvotno privlačenje ulaganja, ali i neodrživ na dulji rok, te koje su regulatorne mjere pridonijele zamrzavanju daljnjeg ulaganja u vjetroelektrane u 2014. godini. Na kraju rada se raspravljaju pravne i faktične posljedice takvog zastoja, kao i neki mogući novi poslovni modeli za iskorištavanje energije vjetra u Hrvatskoj.

Ključne riječi: *energetsko pravo, obnovljivi izvori energije, vjetroelektrane, povlašteni proizvođač, nacionalni akcijski plan*

1. UVOD

Pothvati izgradnje vjetroelektrana u Republici Hrvatskoj prošli su gotovo desetgodišnji put od velikog početnog entuzijazma i ekspanzije privatnih ulaganja, sve do njihovog trenutnog zastoja, a moguće i potpunog prestanka. Riječ „pothvat“ s početka prethodne rečenice nije slučajno odabrana, jer se zbog zakonske neujednačenosti, pravne (i faktične) nesigurnosti, administrativne kompleksnosti i višegodišnjeg puta od ideje do izvedbe, projekti vjetroelektrana u Hrvatskoj doista mogu kvalificirati kao pothvati.

Ovim se radom želi opisati put što su ga projekti vjetroelektrana prošli u Hrvatskoj od donošenja političkih akata i propisa koji su omogućili i potakli njihovu izgradnju, pa sve do danas, kada su ti projekti u potpunosti zastali uz prilično nepovoljnu perspektivu daljnjeg razvoja.

Na početku će se ukratko ocrtati političko-pravni temelji za razvoj OIEK u Hrvatskoj, s naglaskom na vjetroelektrane. Rad će potom predložiti aktualnu zakonsku i podzakonsku regulativu primjenjivu na izgradnju vjetroelektrana u Hrvatskoj. Također će prikazati stvarno stanje investicija u vjetroelektrane u našoj zemlji i opisati zašto se hrvatski sustav poticanja povlaštenih proizvođača

pokazao privlačnim za ulagače u projekte vjetroelektrana, ali neodrživim na dulje vremensko razdoblje.

Nadalje, ovaj rad analizira koji su normativni postupci države i drugih sudionika na tržištu električne energije doveli do toga da je daljnje ulaganje u projekte vjetroelektrana u ovom trenutku zaustavljeno. Na kraju rada, daje se prikaz nekih posljedica opisanih pravno-političkih promjena, kao i neki izgledi za budućnost.

2. POLITIČKI OKVIR ZA RAZVOJ OBNOVLJIVIH IZVORA ENERGIJE

Činjenica je koju ne spore niti protivnici ulaganja u obnovljive izvore energije (OIE), da Hrvatska ima izvrsne prirodne predispozicije za proizvodnju energije iz OIE. Država već dugi niz godina u velikoj mjeri energetski ovisi o hidroelektranama te planira rekonstrukciju, dogradnju postojećih i izgradnju novih hidroelektrana, sve zahvaljujući snazi hrvatskih voda. Hrvatska također obiluje energijom vjetra, kako na svom obalnom dijelu i otocima, tako i zahvaljujući snažnoj buri koja puše u dalmatinskom zaleđu (primjerice u području Senja, Obrovca, u zaleđu Dubrovnika itd.). Ne treba posebno ni obrazlagati da Hrvatska obiluje Sunčevom energijom, pogotovo imajući u vidu da države poput Austrije ili Njemačke (osobito u južnim saveznm državama poput Bavarske ili Baden Württemberga) već desetljećima uspješno crpe svoju Sunčevu energiju, iako njome raspolazu u manjim količinama od Hrvatske.

O dostupnosti i isplativosti ostalih obnovljivih izvora energije, prije svega biomase i bioplina, postoje razni stavovi, od onih koji ističu bogatstvo hrvatskih šuma koje mogu biti izvor sirovine za elektrane na biomasu, do onih koji naglašavaju da Hrvatska nema dovoljno snažnu poljoprivrednu niti prerađivačku industriju, koje bi osiguravale potrebnu sirovinu. Stoga se kod ovakvih elektrana kod nas zasad uglavnom radi o malim elektranama izgrađenima uz neku proizvodnu djelatnost. Primjerice, elektrana na biomasu može biti zanimljiva investicija uz tvornicu parketa jer koristi drvenu biomasu za proizvodnju energije, dok bi elektrana na životinjski bioplin bila logična djelatnost koja prati neku svinjogojску farmu.

Prema dostupnim podacima, proizvodnja iz hrvatskih elektrana na OIE (uključujući velike hidroelektrane) daleko je iznad europskog prosjeka.¹ S obzirom na postojeće prirodne pretpostavke, razumljivo je da se u Hrvatskoj oduvijek polažu velike nade u razvoj obnovljivih izvora energije, na isti način na koji postoje velika očekivanja od hrvatske prehrambene industrije ili turizma.

No Hrvatska je razvoj obnovljivih izvora energije morala prigriliti i stoga što je Europska unija razvoj obnovljivih izvora učinila jednim od prioriteta svog

¹ Tako primjerice navode Majstrovic, G. i Prelec, L.: „Assessment on RES Targets and Power System Development“, str. 45.

energetskog razvitka. EU je u području svoje energetske i klimatske politike proklamirala sljedeće ciljeve: sigurnost opskrbe energijom, konkurentnost energetskog sustava i održivost energetskog razvoja, a ove ciljeve u svojim je strateškim dokumentima i zakonskim tekstovima prihvatila i provela Republika Hrvatska.²

Osim ovih općih ciljeva, Europska unija donijela je paket obvezujućih akata, poznatih i kao „klimatsko-energetski paket“, kojim se do 2020. godine nastoje postići sasvim konkretni ciljevi poznati kao ciljevi „20-20-20“, koji obvezuju i Hrvatsku. Države članice Europske unije trebale bi nastojati do 2020. godine dostići tri ključna energetska cilja:

20 % smanjenja emisija stakleničkih plinova u EU u odnosu na razine iz 1990. godine (što je u skladu i s Kyotskim protokolom čija je potpisnica i RH),

povećanje udjela energije iz OIE u bruto neposrednoj potrošnji energije do 20 % (što uključuje i 10 % udjela obnovljivih izvora energije u svim oblicima prijevoza),

20 % poboljšanja u energetske učinkovitosti Europske unije (tako da se postigne 20 % manja potrošnja energije u odnosu na onu koja se do 2020. očekuje u slučaju neprovođenja posebnih mjera).³

Zadani ciljevi nisu jednaki za sve zemlje članice EU, jer ovise o dostignutom stupnju korištenja OIE, ali će zemlje članice nastojati dostići ove ciljeve na razini EU kao cjeline.

Radi provedbe zadanih ciljeva, Hrvatski sabor dosad je usvojio dvije strategije energetskog razvoja. Prva Strategija energetskog razvoja usvojena je još 2002. godine, a uslijed hrvatske kandidature za punopravno članstvo u EU, prihvaćanja Sporazuma o Energetskoj zajednici i Kyotskog protokola uz Okvirnu konvenciju UN-a o klimatskoj promjeni te suočavanjem s velikom nestabilnošću cijena energije na svjetskom tržištu, Sabor je usvojio i drugu, aktualnu Strategiju energetskog razvitka Republike Hrvatske iz 2009. godine (NN 130/09).⁴ Ova Strategija predviđa iskorištavanje OIE uz preuzimanje obveza iz ciljeva „20-20-20“ kao jednog od strateških ciljeva nacionalne energetske politike RH. Aktualna Strategija iz 2009. godine donesena je za razdoblje do 2020. godine kako bi se uskladila s ciljevima i vremenskim okvirom strateških dokumenata EU.

Brojni su razlozi koji se u stručnoj literaturi i službenim dokumentima navode u korist povećanja količine energije dobivene iz obnovljivih izvora u Hrvatskoj. Prije svega se navode sljedeći razlozi: obnovljivi izvori energije nemaju negativan učinak na okoliš i doprinose zaštiti okoliša, za razliku od klasičnih izvora energije,

² Vidi aktualnu Strategiju energetskog razvoja RH od 16. 10. 2009. godine, objavljenu u Narodnim novinama br. 130/2009.

³ O tome vidi Direktivu 2009/28/EZ o poticanju uporabe energije iz obnovljivih izvora, a više od klimatsko-energetskom paketu EU na stranici Europske komisije na adresi: http://ec.europa.eu/clima/policies/package/index_en.htm.

⁴ Tijek razvoja Strategija energetskog razvoja opisuje Boromisa, A.: „Strateške odluke za energetske budućnost Hrvatske“, str. 4.-7.

obnovljivi izvori dat će poticaj domaćoj proizvodnji opreme za elektrane poput solarnih panela, vjetroturbina ili njihovih dijelova, obnovljivi izvori energije smanjuju ovisnost Republike Hrvatske o uvozu energije i time povećavaju njezinu energetska sigurnost, pojmu kojem se u ovom političkom trenutku u Euroaziji ne može poreći aktualnost.⁵ Svi ovi razlozi prisutni su i u važećoj Strategiji energetskeg razvoja RH iz 2009. godine.

Strategija slijedi tri temeljna politička cilja EU: sigurnost opskrbe energijom, konkurentnost energetskeg sustava i održivost energetskeg razvoja, koji se u Strategiji daljnje razrađuju. Obnovljivim izvorima energije posvećene su točke 3.6., 6.3.2., 10.1.6. te cjelokupna točka 9. U uvodnoj točki 3.6. konstatira se da Hrvatska ima dobre prirodne mogućnosti za iskorištavanje OIE, te da je njihova uporaba sredstvo poboljšanja sigurnosti opskrbe energijom, poticaj razvoju domaće proizvodnje energetske opreme i usluga te način ostvarenja ciljeva zaštite okoliša. Iako je Republika Hrvatska Strategijom odlučila maksimalno poticati OIE, ovo poticanje nije bezuvjetno, jer će ih poticati samo uz prihvatljive društvene troškove njihove uporabe. Konkretni strateški ciljevi na temelju Strategije su sljedeći:

Republika Hrvatska će ispuniti obveze prema prijedlogu Direktive EU o poticanju OIE o udjelu OIE, uključujući i velike hidroelektrane, u bruto neposrednoj potrošnji energije u iznosu od 20 %,

Republika Hrvatska će ispuniti obveze prema Direktivi EU o udjelu OIE u neposrednoj potrošnji energije u prijevozu do 2020. godine u iznosu od 10 %,

Republika Hrvatska postavlja cilj da se udio proizvodnje električne energije iz OIE, uključujući velike hidroelektrane, u ukupnoj potrošnji električne energije u razdoblju do 2020. godine održava na razini od 35 %.

Uočljivo je u ciljevima pod točkama 1) i 3) da se u OIE izričito ubrajaju i velike hidroelektrane, odnosno hidroelektrane električne snage veće od 10 MW. Prema podacima dostupnima u brošurama i na internetskim stranicama HEP-Obnovljivi izvori energije d.o.o., društva kćeri HEP-a d.d., gotovo polovina domaće električne energije proizvodi se u hidroelektranama, zahvaljujući čemu se Hrvatska nalazi među europskim državama s najvećim udjelom energije proizvedene iz obnovljivih izvora.⁶ Uvrštavanje već postojećih hidroelektrana u definiciju OIE nije bez kritika. Naime, kod velikih je hidroelektrana izraženiji utjecaj na okoliš, prije svega na lokalni krajolik i klimu, nego kod hidroelektrana koje koriste manje vodotoke. Također, hidroelektrane nisu „novi“ obnovljivi

⁵ O energetske sigurnosti vidi primjerice članak u magazinu *The Economist*: „European energy security, Conscious uncoupling“, 5. travnja 2014., dostupno na <http://www.economist.com/news/briefing/21600111-reducing-europes-dependence-russian-gas-possible-but-it-will-take-time-money-and-sustained> ili Brow, J.: „Policy Briefs: European Energy Security in Light of the Ukraine Crisis“, 3. srpnja 2014., dostupno na <http://isiseurope.wordpress.com/2014/07/03/policy-briefs-european-energy-security-in-light-of-the-ukraine-crisis>.

⁶ Brošura *Obnovljivi izvori energije* dostupna je na internetskoj stranici: www.hep.hr/oe/onama/HEP_OIE_web.pdf

izvori jer su u zemljama članicama EU već naveliko prisutne i prije njihove orijentacije na projekte OIE.

Strategija određuje specifične ciljeve i aktivnosti u pogledu razvoja pojedinih obnovljivih izvora energije do 2020. godine, pa tako i u pogledu energije vjetra. Prema Strategiji, Vlada RH će stvarati povoljnu investicijsku klimu i poticati izgradnju vjetroelektrana tako da njihov udio u ukupnoj potrošnji električne energije u RH iznosi 9 do 10 % u 2020. godini.⁷ Očekuje se da će instalirana snaga vjetroelektrana u RH u 2020. godini iznositi do 1200 MW. Međutim, dinamika izgradnje vjetroelektrana određivat će se u programima provedbe Strategije, ovisno o regulacijskim sposobnostima hrvatskog elektroenergetskog sustava, mogućnosti uravnoteženja u elektroenergetskom sustavu na otvorenom domaćem elektroenergetskom tržištu, sposobnosti domaće industrije i druge operative da sudjeluje u izgradnji vjetroelektrana i raspoloživom proračunu za poticaje.

3. RAZVOJ PROJEKATA VJETROELEKTRANA PRATIO JE RAZVOJ ZAKONODAVNOG OKVIRA

Ciljevi vezani uz obnovljive izvore energije oživotvoreni su tek nizom podzakonskih akata donesenih u lipnju 2007. godine, pa ovu godinu možemo smatrati početkom razvoja investicija u OIE, uključujući i vjetroelektrane, koje su se ubrzo pokazale kao najatraktivniji oblik korištenja obnovljivih izvora. Iako je u tom trenutku Hrvatska već imala osnovni pravni okvir za obnovljive izvore energije u Zakonu o energiji (Narodne novine br. 68/2001, 177/2004) i Zakonu o električnoj energiji (Narodne novine br. 177/2004), tek je donošenjem zakonima predviđenih podzakonskih akata u lipnju 2007. stvoren konkretan i primjenjiv sustav proizvodnje električne energije iz obnovljivih izvora.

Postizanje i učinke statusa povlaštenog proizvođača električne energije iz obnovljivih izvora energije i kogeneracije (OIEK), kojeg u odredbi članka 8. već regulira tadašnji Zakon o tržištu električne energije (NN 177/2004) tako je pobliže uredio Pravilnik o stjecanju statusa povlaštenog proizvođača električne energije (Narodne novine br. 67/2007). Istodobno doneseni Pravilnik o korištenju obnovljivih izvora energije i kogeneracije (Narodne novine br. 67/2007) prvi je put propisao oblik, sadržaj i način vođenja Registra projekata i postrojenja za korištenje obnovljivih izvora energije i kogeneracije te povlaštenih proizvođača (Registar OIEKPP), ranije predviđen u odredbi članka 30. Zakona o električnoj energiji. Zakon o električnoj energiji uredio je da povlašteni proizvođači, osim hidroelektrana snage veće od 10 MW, mogu steći pravo na poticajnu cijenu primjenom tarifnog sustava za proizvodnju električne energije iz OIEK, što je i omogućeno stupanjem na snagu Tarifnog sustava za proizvodnju električne energije iz obnovljivih izvora energije i kogeneracije (Narodne novine br. 33/2007).

⁷ Točka 9.2.4. Strategije.

Dvama pravilnicima postavljena je zakonsko-administrativna struktura svim potencijalnim ulagačima i povlaštenim proizvođačima električne energije, dok je Tarifni sustav odredio koju povlaštenu cijenu, odnosno naknadu za proizvedenu električnu energiju, proizvođači mogu zahtijevati, ovisno o obnovljivom izvoru koji koriste i o kapacitetu elektrane. Iako je postupak ishođenja brojnih dozvola i sklapanja reguliranih ugovora s različitim energetske subjektima od početka bio vrlo složen, to nije odvratilo potencijalne proizvođače od ulaganja u OIEK, prije svega jer su početnim Tarifnim sustavom bile zajamčene izdašne *feed-in* tarife, odnosno povlaštene cijene električne energije.⁸ U sprezi s atraktivnim prirodnim okolišem za izgradnju vjetroelektrana, povlaštene cijene bile su napose privlačne privatnim ulagačima u vjetroelektrane, kod kojih je na tržištima Zapadne Europe već nastupilo svojevrsno zasićenje.

Na dan 23. svibnja 2014. godine u Registru OIEKPP bilo je upisano 828 projekata obnovljivih izvora energije, od čega je 520 sunčanih elektrana, 104 elektrane na biomasu, 90 vjetroelektrana, 68 elektrana na bioplin, 31 hidroelektrana, 10 kogeneracijskih elektrana, 4 elektrane na deponijske plinove te jedna geotermalna elektrana.⁹ Dok prema ovim podacima upisanih projekata vjetroelektrana ima manje nego sunčanih elektrana i elektrana na biomasu, ako se usporede podaci o električnoj snazi prijavljenih projekata elektrana prema različitim vrstama izvora električne energije, vjetroelektrane uvjerljivo dominiraju. Prijavljenih 90 elektrana ima snagu od 3.810,81 MW, dok je ukupna električna snaga 520 sunčanih elektrana tek 95,80 MW, a ukupna električna snaga elektrana na biomasu 242,90 MW.¹⁰

Treba naglasiti da se projekti elektrana upisani u Registar OIEKPP ne odnose samo na izgrađene elektrane u pogonu, već se radi o projektima u raznim fazama razvoja, uz minimalni kriterij da je nositelj projekta ishodio prethodno elektroenergetsko odobrenje (PEO), prethodnu elektroenergetsku suglasnost (PEES) i lokacijsku dozvolu za elektrane, što su tek prve tri u nizu dozvola koje ulagač mora ishoditi na putu realizacije svog projekta.¹¹ Štoviše, samo manji broj od 90 vjetroelektrana upisanih u Registar OIEKPP doista su elektrane u funkciji, a većim dijelom se radi o projektima u pripremi ili u više ili manje naprednoj fazi razvoja.

⁸ Usporedni prikaz povlaštenih cijena za električnu energiju proizvedenu iz obnovljivih izvora u nekoliko država Srednje i Istočne Europe iz 2007. godine daju Ognjan, D., Stanić, Z., Tomšić, Ž.: „Status and Comparison of Renewale Energy Support Systems in Croatia and Some Neighbouring EU Countries (Slovenia, Hungary, Romania and Bulgaria)“.

⁹ Pregled projekata upisanih u Registar OIEKPP dostupan je na internetskoj stranici Ministarstva gospodarstva, rada i poduzetništva, na adresi [www. http://oie-aplikacije.mingo.hr/pregledi/](http://oie-aplikacije.mingo.hr/pregledi/)

¹⁰ Grafička analiza raspodjele projekata upisanih u Registar OIEKPP također je dostupna na internetskoj stranici Ministarstva gospodarstva, rada i poduzetništva, na adresi [www. http://oie-aplikacije.mingo.hr/pregledi/](http://oie-aplikacije.mingo.hr/pregledi/)

¹¹ O redosljedju izdavanja dozvola i sklapanja obveznih ugovora, koji zakonodavnim izmjenama nije pretrpio veće promjene, vidi u radovima iz 2008. godine Skok, M., Majstrovic, G., Maričević, M.: „Hrvatski regulatorni okvir vezano uz priključenje distribuirane proizvodnje na mrežu ili Njemačko-hrvatska industrijska i trgovinska komora: Gesetzlicher Rahmen-Erneuerbare Energien und Energieeffizienz in der Republik Kroatien“.

Dakle, početna faza razvoja hrvatskog energetske zakonodavstva za područje OIEK obilježena je vrlo povoljnim zajamčenim tarifama i ekspanzijom projekata vjetroelektrana upisanih u Registar OIEKPP. Taj pravni okvir doživio je idućih godina niz korekcija i promjena, među ostalim kako bi se zaustavio porast ulaganja u vjetroelektrane.

4. AKTUALNO ZAKONODAVSTVO KOJE UREĐUJE OIE I ENERGIJU VJETRA

Temeljni važeći zakonski okvir za područje obnovljivih izvora energije, energetske učinkovitost i kogeneraciju električne i toplinske energije u Republici Hrvatskoj sadržan je u Zakonu o energiji (Narodne novine br. 120/12, 14/14), Zakonu o tržištu električne energije (Narodne novine 22/13), Zakonu o fondu za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost (Narodne novine br. 107/03, 144/12) te u podzakonskim aktima kojima se provode navedeni zakoni. Struktura podzakonskih akata jednaka je kao i u svojim počecima 2007. godine, iako su vremenom doživjeli značajne sadržajne izmjene i dopune. Tako su u vrijeme pisanja ovog rada na snazi Pravilnik o korištenju OIE i kogeneracije (Narodne novine br. 88/12), Pravilnik o stjecanju statusa povlaštenog proizvođača električne energije (Narodne novine br. 132/13, 81/14, 93/14) i Tarifni sustav za proizvodnju električne energije iz OIE i kogeneracije (Narodne novine br. 133/13, 151/13, 20/14).

Već dulje vrijeme, možemo reći već godinama, najavljuje se donošenje cjelovitog Zakona o obnovljivim izvorima energije i kogeneracije po uzoru na neke europske države koje imaju takav zakon.¹² Međutim, zakon do danas nije donesen i odredbe koje treba primjenjivati pri realizaciji projekta vjetroelektrana i ostalih OIEK treba tražiti u dvama Pravilnicima i Tarifnom sustavu, kao i u mnogobrojnim ostalim propisima koji reguliraju materiju vezanu uz izgradnju vjetroelektrane.

Primjerice, na izgradnju vjetroelektrane, koja se smatra građevinom, primjenjuju se propisi iz područja prostornog uređenja i gradnje. Nositelji projekata vjetroelektrana obvezni su izraditi detaljne procjene utjecaja na okoliš pa se, posebice u početnoj fazi projekta, primjenjuju i propisi iz područja zaštite okoliša. Na pitanja stjecanja prava na zemljištima na kojima se grade vjetroelektrane potrebno je primijeniti opće propise o zasnivanju prava služnosti ili prava građenja na zemljištu u vlasništvu privatnih osoba, a posebne propise kod zasnivanja služnosti ili prava građenja na državnom zemljištu, što je pretežno slučaj.

Vezano uz osnivanje društava za proizvodnju električne energije iz energije vjetra te ispunjavanje materijalnih, tehničkih i financijskih kriterija za obavljanje energetske djelatnosti proizvodnje električne energije, primjenjuju se i propisi o regulaciji energetske djelatnosti, prije svega Zakon o regulaciji energetske

¹² Za primjer vidi njemački Zakon o obnovljivim energijama: Erneuerbare-Energien-Gesetz (EEG).

djelatnosti (Narodne novine br. 120/12) i Pravilnik o dozvolama za obavljanje energetskih djelatnosti (Narodne novine br. 118/07, 107/09).¹³ U postupku tehničke realizacije projekta posebno su značajni i podzakonski akti koje donosi Hrvatski operator prijenosnog sustava d.o.o. (HOPS), a koji uređuju način rada prijenosnog sustava i općenito elektroenergetskog sustava RH.

Energetski projekti izrijeком se spominju i u Zakonu o strateškim investicijskim projektima (Narodne novine br. 133/13), kojem je proklamirani cilj pospješiti realizaciju strateških investicijskih projekata, kao onih privatnih, javnih ili javno-privatnih investicijskih projekata koji su od interesa za Republiku Hrvatsku. Među taksativno navedenim područjima, na koja se mogu odnositi strateški investicijski projekti, ističe se i energetika. Pod uvjetom ispunjenja općih kriterija, privatni projekt može biti kvalificiran kao strateški, ako se odnosi na jedan od taksativno nabrojanih sektora ili aktivnosti, među koje se opet ubrajaju i aktivnosti u energetskom sektoru.¹⁴

Ranije je već naznačeno da je postupak pribavljanja dozvola i sklapanja potrebnih ugovora sa subjektima na tržištu električne energije izrazito složen i dugotrajan. Riječ je o raznim odobrenjima, suglasnostima i dozvolama iz područja energetike što ih dodjeljuju energetski subjekti s javnim ovlastima, kao i o klasičnom setu dozvola potrebnih kod svakog građevinskog ili infrastrukturnog projekta (lokacijska, građevinska i uporabna dozvola). Osim toga, nositelji projekta sklapaju i niz formularnih ugovora s energetskim subjektima koji se obvezno sklapaju i čiji je sadržaj djelomično određen propisima.¹⁵

Iako postupak realizacije projekta nije predmet ovog rada, potrebno je barem spomenuti koja sve javnopravna tijela sudjeluju na tržištu električne energije proizvedene iz OIE i s kojim zadaćama. Ministarstvo gospodarstva nadležno je za izradu prijedloga zakona i propisa iz područja OIEK, ono izdaje energetsko odobrenje za stjecanje statusa povlaštenog proizvođača električne energije (jednu u nizu dozvola) te vodi već spomenuti Registar OIEKPP, u koji se upisuju svi projekti OIE i njihovi nositelji koji su stekli uvjete za upis u Registar.

Hrvatski regulator tržišta energije d.o.o. (HROTE) regulator je i organizator tržišta električne energije, koji s nositeljem projekta sklapa ugovor o otkupu električne energije, sklapa ugovore o preuzimanju električne energije sa svim opskrbljivačima te od opskrbljivača prikuplja naknade za poticanje proizvodnje iz OIE od opskrbljivača. HOPS i HEP-Operator distribucijskog sustava d.o.o. (HEP-ODS) domaći su operatori elektroenergetskog sustava, pri čemu je HOPS operator prijenosne mreže i prekograničnih prijenosnih vodova prema ostalim mrežama, a HEP-ODS isporučuje struju preuzetu iz prijenosne mreže kupcima. Na listu tijela

¹³ O energetskim subjektima kao pravnim ili fizičkim osobama koje obavljaju jednu ili više energetskih djelatnosti i imaju dozvolu za obavljanje energetskih djelatnosti sa stajališta prava društava vidi kod Brnabić, R., Ivkošić, M.: „Trgovačka društva u energetskom pravu Republike Hrvatske“.

¹⁴ Detaljniju analizu prijedloga Zakona o strateškim investicijskim projektima daje Jozipović, Š.: „Financijskopравни, tržišnopравни i normativni aspekti postupka izbora strateških investicijskih projekata“.

¹⁵ O obveznom sklapanju i obveznom sadržaju ugovora vidi članak 248. Zakona o obveznim odnosima (Narodne novine br. 35/05, 41/08, 125/11).

s javnopravnim ovlastima na tržištu električne energije treba dodati i upravna tijela raznih razina koja izdaju lokacijske, građevinske i uporabne dozvole.

Hrvatska energetska regulatorna agencija (HERA) regulator je energetskih djelatnosti u RH. Po pribavljanju uporabne dozvole za izgrađenu vjetroelektranu i po završetku procesa pribavljanja svih potrebnih dozvola i sklapanja propisanih ugovora, HERA izdaje dozvolu za obavljanje energetske djelatnosti proizvodnje električne energije i dodjeljuje status povlaštenog proizvođača električne energije nositeljima projekata iz OIEK.¹⁶

Nositelji projekata vjetroelektrana dužni su se kretati u složenom zakonodavnom okviru i ispuniti sve administrativne zahtjeve u suradnji s energetskim subjektima nositeljima javnih ovlasti, kako bi na kraju izgradnje svog vjetroparka ostvarili željeni status povlaštenog proizvođača električne energije.

5. STATUS POVLAŠTENOG PROIZVOĐAČA – RAZLOG PRIVLAČNOSTI INVESTICIJA U VJETROELEKTRANE

Strategija energetskog razvoja u točki 9.2.4. u jednoj rečenici sažima razlog atraktivnosti ulaganja u vjetroelektrane, koji je postojao barem u vrijeme njezina donošenja. Tako Strategija ocjenjuje da su vjetroelektrane „*troškovno povoljan obnovljivi izvor za proizvodnju električne energije*“, kao i da je „*zanimanje investitora veliko, čemu doprinosi uređen zakonodavni okvir i posebice, povoljna zajamčena otkupna cijena i ročnost ugovora*“. I doista, nositelj projekta izgradnje vjetroparka redovito stječe status povlaštenog proizvođača električne energije iz OIE, koji jamči niz pogodnosti koje njegov projekt čine atraktivnom investicijom.

Status povlaštenog proizvođača dobiva se rješenjem o stjecanju statusa povlaštenog proizvođača koje izdaje HERA na rok važenja od 25 godina. Ono se izdaje tek po potpunoj realizaciji projekta, odnosno tek kada je proizvodno postrojenje već izgrađeno i ima sve potrebne dozvole koje omogućuju početak proizvodnje (npr. uporabnu dozvolu, elektroenergetsku suglasnost) te pošto je nositelj projekta, uglavnom trgovačko društvo, ishodilo sve dozvole za obavljanje djelatnosti proizvodnje električne energije.

Status povlaštenog proizvođača električne energije iz energije vjetra osigurava nositelju projekta ugovor o otkupu električne energije s HROTE-om na rok od 14 godina, po poticajnoj cijeni prema važećem tarifnom sustavu u vrijeme sklapanja ugovora o otkupu, a HOPS i HEP-ODS dužni su preuzeti ukupno proizvedenu električnu energiju iz vjetroelektrane.

Raščlanimo prethodnu rečenicu koja opisuje sve bitne elemente statusa povlaštenog proizvođača. Prvo treba istaknuti da je povlaštenom proizvođaču osiguran otkup sve proizvedene električne energije. Od trenutka početka rada vjetroelektrane, što uključuje i njezin pokusni rad, sva proizvedena električna

¹⁶ Detaljni prikaz uloge HERA-e daje Banovac, E.: „The role of the Croatian Energy Regulatory Agency in the Croatian energy sector“.

energija isporučuje se u elektroenergetski sustav, koji ju je dužan prihvatiti bez obzira na stvarnu trenutnu potrebu za električnom energijom. Ugovor o otkupu električne energije sklapa se između povlaštenog proizvođača i HROTE-a na određeno vrijeme od 14 godina koje započinje od dana ostvarenja prava na poticajnu cijenu. Iako su u zemljama EU poznati i još dugoročniji ugovori o otkupu, 14 godina je svejedno relativno dug rok, koji proizvođaču jamči kontinuirano ostvarenje poticajne cijene u dugom vremenskom razdoblju, neometano tržišnim kretanjima. Povlašteni proizvođač prema količini proizvedene električne energije prima zajamčeni iznos poticajne cijene, i to onaj iznos koji je bio propisan u vrijeme sklapanja ugovora o otkupu, bez obzira ne eventualna naknadna smanjenja (ili povećanja) poticajne cijene.

Iz ovih je pravila vidljivo da se kod proizvodnje i prodaje električne energije iz OIE u Hrvatskoj ne radi o tržišnoj djelatnosti, već o strogo reguliranoj energetske djelatnosti u sustavu poticanja. Poticaji za električnu energiju proizvedenu iz OIE po svojoj su pravnoj naravi državna potpora, koja je pod određenim uvjetima dopuštena, u svrhu postizanja ciljeva zaštite okoliša iz klimatsko-energetskog paketa. Ovakav sustav sukladan je praksi većeg broja europskih zemalja, a počiva na obvezi opskrbljivača električnom energijom da od HROTE-a preuzmu udio električne energije koju proizvedu povlašteni proizvođači. Sukladno članku 5., stavku 10. Zakona o tržištu električne energije, obveza prioriteta otkupa električne energije iz OIEK za sve elektroenergetske subjekte koji imaju dozvolu za opskrbu električnom energijom ima status obveze koja je u interesu RH.

Poticajnu cijenu u iznosu zajamčene tarife povlaštenom proizvođaču isplaćuje HROTE, no u konačnici je financiraju svi kupci električne energije plaćanjem računa za električnu energiju, koji uključuje i naknadu za poticanje, propisanu Uredbom o naknadi za poticanje proizvodnje električne energije iz OIEK (Narodne novine br. 128/2013). Sukladno članku 3. Uredbe, sredstva naknade za poticanje koriste se za isplatu poticajne cijene električne energije povlaštenim proizvođačima koji su u sustavu poticanja. Visina naknade za poticanje trenutno iznosi 3,5 lipe/kWh, uvećano za porez na dodanu vrijednost (PDV), za sve kupce električne energije, osim kupaca koji su obveznici ishođenja dozvole za emisije stakleničkih plinova, koji plaćaju naknadu za poticanje u visini od 0,5 lipa/kWh, uvećano za PDV. Naknada za poticanje revidira se jednom godišnje, a 2013. godine doživjela je značajno povećanje za sektor kućanstava. Naplata naknade za poticanje proizvodnje električne energije iz OIEK od svih kupaca električne energije u Republici Hrvatskoj započela je od 1. srpnja 2007. godine prema tadašnjoj Uredbi o naknadama za poticanje proizvodnje električne energije iz OIEK (Narodne novine br. 33/2007).

Ukratko, sustav poticanja djeluje tako da HROTE plaća poticajnu cijenu povlaštenom proizvođaču, naknadu za poticanje prikuplja od opskrbljivača, a opskrbljivači naplaćuju naknadu za poticanje od svih svojih kupaca kao dodatak na cijenu električne energije kroz uobičajeni sustav plaćanja.

6. REGULATORNE PROMJENE KOJE SU PROUZROČILE ZASTOJ PROJEKATA VJETROELEKTRANA

Od samog uvođenja sustava poticanja OIEK 2007. godine u stručnoj literaturi su se isticala dva ključna izazova s kojima se država suočila uslijed naglog razvoja OIEK, a u najvećoj mjeri vjetroelektrana kao snagom dominantnog oblika OIEK. To su ograničena tehnička sposobnost prihvata vjetroelektrana u elektroenergetski sustav RH te nemogućnost HROTE-a da isplaćene poticajne cijene povlaštenim proizvođačima pokrije iz naknade za poticanje koju plaćaju krajnji kupci. Ova dva izazova glavni su razlozi zbog kojih danas možemo govoriti o zaustavljanju daljnjeg razvoja projekata vjetroelektrana barem na neko vrijeme.¹⁷ Kao treći zaseban izazov mogu se izdvojiti i visoki troškovi energije uravnoteženja koje snosi HOPS u situacijama kada se u prijenosni sustav prihvati previše ili premalo električne energije proizvedene iz vjetroelektrana u odnosu na trenutnu potražnju, a koja se zbog naravi vjetra kao izvora energije ne može unaprijed predvidjeti. Regulatorni potezi koji su doveli do zaustavljanja razvoja vjetroparkova opisuju se u nastavku.

6.1. Nacionalni akcijski plan

Hrvatski sabor je 16. lipnja 2009. donio Strategiju energetskeg razvoja Republike Hrvatske za razdoblje od donošenja do 2020. godine, čiji je sadržaj opisan ranije. Pored toga, države članice EU obvezale su se donijeti svoje nacionalne akcijske planove koji bi trebali osigurati provođenje ciljeva 20-20-20 na razini Europske unije u pojedinim državama članicama. Nacionalni akcijski planovi određuju ukupni nacionalni cilj za OIE prema propisanoj metodologiji te ciljeve po pojedinim sektorima, kao što je sektor proizvodnje električne energije. Ciljevi i instrumenti ostvarenja tih ciljeva trebaju također obuhvaćati razdoblje do 2020. godine.

U listopadu 2013. Vlada RH je prihvatila Nacionalni akcijski plan za OIE do 2020. godine što ga je predložilo Ministarstvo gospodarstva. Akcijskim planom i dalje se prate temeljni politički ciljevi zacrtani Strategijom iz 2009.: sigurnost opskrbe energijom, konkurentnost energetskeg sustava i održivost energetskeg razvoja, kao i konkretni ciljevi 20-20-20. Cjelokupan nacionalni cilj udjela energije iz OIE-a u bruto neposrednoj potrošnji energije prema Akcijskom planu iznositi će 20 % u 2020. godini, s time da se za elektroenergetski sektor planira 39 % udjela OIE u bruto neposrednoj potrošnji električne energije. Međutim, Akcijski plan značajno odstupa od Strategije u razradi postizanja tih ciljeva.

Akcijskim planom *de facto* se zamrzavaju daljnji projekti vjetroelektrana i sunčanih elektrana, pa su povlaštene proizvođači iz ovih izvora, kao i proizvođači opreme za ove elektrane, ujedno i njegovi najveći kritičari. Iako se u Akcijskom planu izričito ne obrazlaže koje će se OIE nadalje posebno poticati niti kojima

¹⁷ Tako i Gobbo, B.: „Proizvodnja električne energije korištenjem obnovljivih izvora“, str. 17.

slijedi kratkoročni ili dugoročni zastoj, pažljivim čitanjem Akcijskog plana u sprezi s promjenama regulatornog okvira koji se opisuje u idućim poglavljima, može se razabrati da Vlada namjerava snažnije poduprijeti razvoj postrojenja na biomasu i bioplin, kogeneracijskih postrojenja te malih hidroelektrana, a zamrznuti ili barem usporiti daljnji razvoj postrojenja koja koriste energiju vjetra i sunčevu energiju.

Akcijski plan u velikoj mjeri počiva na podacima koje je iznio HOPS u svom Indikativnom srednjoročnom planu razvoja hrvatske prijenosne mreže iz 2011. godine. Na temelju tih podataka, u Akcijskom planu se konstatira da „*značajnija integracija vjetroelektrana u elektroenergetski sustav Hrvatske podrazumijeva značajno povećanje troškova za energiju uravnoteženja, kao i za pomoćne usluge, te umjereno do značajno povećanje investicijskih ulaganja u razvoj i revitalizaciju prijenosne mreže, pri čemu takvi troškovi ne bi smjeli dodatno opterećivati poslovanje HOPS-a kako ga ne bi onemogućili u izvršavanju obaveza i prema drugim korisnicima prijenosne mreže*“. Pozivanjem na HOPS-ove podatke tvrdi se da značajnija integracija vjetroelektrana u iznosu od više od 400 MW instalirane snage neće biti moguća ako se učinkovito i cjelovito ne riješi problem sekundarne regulacije i energije uravnoteženja u cijelom elektroenergetskom sustavu RH.¹⁸

U pogledu konkretnog programa potpore za promicanje korištenja energije iz OIE za energiju vjetra određuje se instalirati 400 MW snage vjetroelektrana do 2020. godine, što je punih 800 MW manje no što je predviđeno Strategijom iz 2009. godine. Štoviše, predviđenih 400 MW instalirane snage već popunjavaju postojeća postrojenja u radu, u pokusnom radu ili koja su već u redoslijedu za priključak na prijenosnu mrežu. U uvjetima popunjenog kapaciteta od 400 MW, ulaganje u svaki novi projekt u ovom je trenutku krajnje neizvjesno i riskantno. U Akcijskom planu na kraju se zaključuje da je, iako nisu rađene konkretne analize, za sve projekte OIE u sustavu poticanja zaslužan privatni sektor, no da nije zabilježen značajniji pomak u korištenju vlastitih tehnologija i otvaranju novih radnih mjesta.¹⁹ Budući da glavninu tih projekata čine vjetroelektrane i, u manjoj mjeri, sunčane elektrane, jasno je da je ova kritika njihovog gospodarskog učinka prvenstveno upućena projektima vjetroelektrana.

Ovaj zaključak potvrđuje se idućom rečenicom u kojoj se tvrdi da se domaća proizvodnja vjetroagregata koristi samo u vjetroparkovima u kojima je povlaštenu proizvođač ujedno i proizvođač vjetroagregata, što znači da se u Hrvatskoj nije uspjela razviti komercijalna proizvodnja vjetroturbina. U pogledu radnih mjesta valja istaknuti da je povlaštenu proizvođač električne energije iz vjetroelektrana, sukladno propisima o regulaciji energetske djelatnosti, doista dužan imati samo jednu zaposlenu osobu visoke stručne spreme. Stoga činjenica da kao posljedica izgradnje vjetroparkova nije zabilježeno značajnije otvaranje radnih mjesta za Vladu ne bi trebala biti neko iznenađenje ili neočekivani podbačaj projekata vjetroelektrana, kada i sami propisi realno zahtijevaju da je dovoljan jedan zaposlenik po proizvođaču. S druge se strane u Akcijskom planu tvrdi da projekti

¹⁸ Vidi str. 50 Akcijskog plana iz 2013.

¹⁹ Vidi str. 115. Akcijskog plana iz 2013. pod naslovom „Očekivano stvaranje radnih mjesta“.

elektrana na biomasu, biopljin i deponijskog plin bitno doprinose otvaranju radnih mjesta i mobiliziranju različitih drugih sektora.

Iako se Strategijom deklaratorno snažno podupire razvoj svih oblika OIEK, sama Strategija već sadrži neke ograde koje su omogućile da Akcijski plan odstupa od razvojnih smjernica Strategije, a da ipak s njom ne bude u izravnoj suprotnosti. Tako je Strategijom zajamčeno da će RH maksimalno poticati OIE, ali uz prihvatljive društvene troškove njihove uporabe.²⁰ Strategijom je također predviđeno da će Vlada RH strukturu poticane izgradnje OIE detaljnije određivati ovisno o raspoloživim financijskim sredstvima za poticanje u sustavu zajamčenih otkupnih cijena električne energije, o procjeni doprinosa pojedinog OIE u zapošljavanju domaće industrije i usluga, te ovisno o međusobnoj cjenovnoj konkurentnosti OIE.²¹

Akcijski plan iz 2013. godine izazvao je mnogo polemike u stručnoj javnosti. Država se Akcijskim planom jasno preusmjerila na dosad manje korištene OIEK te odlučila zauzdati ono što smatra prekomjernim razvojem projekata vjetroelektrana. Ovakav se načelni plan provodi i važećim Tarifnim sustavom, prema kojem HROTE sklapa ugovore o otkupu električne energije dok ukupna planirana proizvodnja električne energije iz proizvodnih postrojenja koja koriste postrojenja na OIEK ne ispuni minimalni udio električne energije predviđen projekcijama za pojedine godine sukladno Nacionalnom akcijskom planu za obnovljive izvore energije do 2020. godine. Kako je projekcija za vjetroelektrane do 2020. ograničena na 400 MW, a u stvarnosti je taj kapacitet već ispunjen, i važeći Tarifni sustav omogućuje HROTE-u da obustavi daljnje sklapanje ugovora o otkupu električne energije iz novih vjetroelektrana.²²

6.2. Kvote za priključenje na elektroenergetsku mrežu

Načelni je zahtjev pravne stečevine EU da svi korisnici elektroenergetske mreže, a time i proizvođači električne energije, imaju pristup elektroenergetskoj mreži. Ovo je načelo ugrađeno i u Zakon o tržištu električne energije, prema kojem HOPS, uz prethodnu suglasnost HERA-e, donosi, javno objavljuje te provodi transparentna, učinkovita i nepristrana pravila za postupak priključenja novih elektrana na prijenosnu mrežu te ne može odbiti priključenje nove elektrane na raspoložive mrežne kapacitete na temelju mogućih budućih ograničenja u mreži, kao što je na primjer zagušenje u njezinim udaljenim dijelovima. HOPS također ne može odbiti novo mjesto priključenja zbog dodatnih troškova povezanih s potrebnim povećanjem kapaciteta dijelova mreže u blizini mjesta priključka.²³ Na temelju odredbe članka 68. koja regulira pristup mreži, HOPS je dužan korisnicima mreže, pa tako i povlaštenim proizvođačima iz OIEK, omogućiti

²⁰ Vidi točku 3.6. Strategije iz 2009.

²¹ Vidi točku 6.3.2. Strategije iz 2009.

²² Vidi odredbu čl. 20. Tarifnog sustava.

²³ Vidi odredbu čl. 26. Zakona o tržištu električne energije.

pristup mreži na nepristran način prema načelu reguliranog pristupa treće strane, sukladno općim uvjetima za korištenje mreže i opskrbu električnom energijom, uvjetima priključenja, mrežnim pravilima prijenosnog sustava te objektivnim i nepristranim cijenama za korištenje mreže.²⁴ Pravo na pristup mreži nije bez ograničenja, jer HOPS može odbiti ili ograničiti pristup mreži, među ostalim „*zbog ograničenih tehničkih ili pogonskih mogućnosti sustava*“.

Dok Zakon o tržištu električne energije uređuje pristup mreži za sve korisnike mreže općenito, Pravilnik o korištenju OIEK uređuje pristup mreži specifično za povlaštene proizvođače. Prema odredbi članka 2., stavka 3. Pravilnika o korištenju OIEK, dodjela prava priključka na mrežu ostvaruje se „*prema stanju i uvjetima regulacijske sposobnosti i tehničko-tehnološkim mogućnostima elektroenergetskog sustava*“ koje utvrđuje HOPS. Navedenom je odredbom također propisano da se u smislu prihvata veće proizvodnje električne energije iz vjetroelektrana i sunčanih elektrana, a sukladno Strategiji, pravo priključka dodjeljuje putem javnog natječaja.

Propisana ograničenja prava na pristup mreži omogućuju da se u uvjetima nemogućnosti prihvata određenih korisnika na mrežu takav pristup zakonito ograniči. U Akcijskom planu istaknut je problem nemogućnosti prijenosne mreže da prihvati nove vjetroelektrane. U internim dokumentima i planovima HOPS-a, društva zaduženog za vođenje i razvoj prijenosnog sustava, naglašava se da su regulacijske mogućnosti hrvatskog elektroenergetskog sustava vrlo ograničene zbog hidrološke ovisnosti sustava i starosti proizvodnih postrojenja. Za HOPS dodatnu nesigurnost uzrokuje nepoznata dinamika izgradnje, lokacija i snaga novih vjetroelektrana i ostalih OIE, budući da ne ovise samo o državnoj strategiji već o odlukama privatnog kapitala. Prema recentnom Desetogodišnjem planu razvoja hrvatske prijenosne mreže (2014-2023) iz listopada 2013. godine, koji je HOPS na temelju svoje zakonske obveze izradio za razdoblje od 2014. do 2023. godine, nužno je potrebna dodatna izgradnja prijenosne mreže radi integracije OIE, prvenstveno vjetroelektrana.²⁵ U Desetogodišnjem planu HOPS-a tvrdi se da je „posljednjih godina“ HOPS zaprimio zahtjeve za priključak na elektroenergetsku mrežu novih vjetroelektrana ukupne snage veće od 2000 MW, dok prijenosni sustav u ovom trenutku može prihvatiti (integrirati) vjetroelektrane ukupne priključne snage od najviše 400 MW.

Iz ovog razloga HOPS je još 20. veljače 2012. godine donio Kriterije za uvrštenje projekata vjetroelektrana na Listu za priključenje na elektroenergetsku mrežu ili tzv. kvotu. Akcijski plan iz 2013. godine samo je potvrdio stanje koje je rezultiralo uvođenjem kvote. Prema HOPS-ovim Kriterijima, projekt uvršten u kvotu priključuje se na elektroenergetsku mrežu po dovršetku izgradnje vjetroelektrane, dok projekt koji nije uvršten u kvotu ne može biti priključen na

²⁴ Detaljniju analizu prava na pristup mreži u njemačkom i hrvatskom pravu donosi Jukić, A.: „Wettbewerbs-rechtlicher Schutz im Recht der erneuerbaren Energien“.

²⁵ Vidi HEP-OPS d.o.o.: Indikativni srednjoročni plan razvoja hrvatske prijenosne mreže, str. 20. i 21., 37., 42. i 43. Također vidi HOPS: Desetogodišnji plan razvoja hrvatske prijenosne mreže (2014-2023), str. 20. i 21., str. 51.

elektroenergetsku mrežu. Od uvođenja Kriterija, kvota se redovito objavljuje i ažurira na internetskoj stranici HOPS-a. Ona sadrži listu konkretnih projekata koji ulaze u kvotu od 400 MW, dok će se projekti izvan kvote moći priključiti na elektroenergetsku mrežu tek kad HOPS omogući projektima na čekanju daljnje priključenje proširenjem kvote. HOPS u svom desetgodišnjem planu daje kratki prikaz izgradnje mreže potrebne za prihvat vjetroelektrana izvan kvote prema zonama Gračac, Zadar i Benkovac, Knin, Bilice i Kaštela, Sinj i Trilj, Šestanovac.

Kvota od 7. kolovoza 2014., objavljena na internetskim stranicama HOPS-a, razlikuje 15 vjetroelektrana u pogonu ukupne odobrene snage od 297,45 MW, jednu vjetroelektranu u pokusnom radu od 42 MW te 3 vjetroelektrane na listi za priključenje koje ulaze u kvotu ukupne snage 81,45 MW. Ako se ti podaci zbroje, vidljivo je da je priljučak na mrežu omogućen za 420,95 MW instalirane snage vjetroelektrana, čime je kvota iskorištena i preko predviđenog kapaciteta od 400 MW koji se u kvoti označava kao „indikativan“. Kvota sadrži i listu projekata vjetroelektrana koje imaju sklopljen ugovor o priključenju, ali ne ulaze u kvotu, a radi se o 7 projekata ukupne snage od 186 MW. Treba dodati da se u 2014. godini kvota mijenjala nekoliko puta, bilo da je dodatna vjetroelektrana uvrštena u kvotu (primjerice VE Rudine), bilo da je vjetroelektrana u pokusnom radu prešla u skupinu elektrana u pogonu.

Treba dodati da je HOPS već i ranije bio u poziciji filtrirati ili zadržavati buduće projekte, budući da je u najranijoj fazi projekta, kao uvjet za pribavljanje lokacijske dozvole za vjetroelektranu izdavao PEES, a po izdavanju lokacijske dozvole sklapao s nositeljem projekta ugovor o priključenju na mrežu (iako stvarno priključenje nastupa mnogo kasnije, nakon izgradnje elektrane).

HOPS je u Desetogodišnjem planu posvetio posebno poglavlje troškovima integracije vjetroelektrana u elektroenergetski sustav i planovima za povećanje kvote. Ističe se da pored investicijskih ulaganja u dodatna pojačanja prijenosne mreže, troškove HOPS-a predstavljaju još i troškovi osiguravanja dodatnih pomoćnih usluga i dodatni troškovi energije uravnoteženja. Pri samoj izradi Desetogodišnjeg plana HOPS je uzeo u obzir vjetroelektrane koje imaju izdanu PEES, ali su ostale izvan kvote, i koje su se javile na poziv na izradu Plana te se obvezao u budućnosti, zajedno s nadležnim institucijama, kao što su HERA i Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva, raditi na potrebnim aktivnostima za povećanje kvote za vjetroelektrane i njihovoj ubrzanoj integraciji u sustav. Ovakva načelna obveza ne može riješiti pravnu nesigurnost ulagača u vjetroelektrane u Hrvatskoj, čiji su projekti na neodređeno vrijeme zaustavljeni uvođenjem kvota.

6.3. Smanjenje poticajne cijene

Sustav poticajnih cijena za energiju proizvedenu iz OIEK u Hrvatskoj se temelji na zajamčenoj tarifi (*feed-in* tarifi), propisanoj u tarifnom sustavu za proizvodnju električne energije iz OIEK. Tarifnim sustavom određuje se poticajna cijena za električnu energiju proizvedenu u proizvodnom postrojenju koje koristi OIE i

kogeneracijskom postrojenju, a koja je isporučena u elektroenergetsku mrežu. Operator tržišta električne energije HROTE isplaćuje povlaštenom proizvođaču električne energije propisanu poticajnu cijenu utvrđenu ugovorom u otkupu električne energije. Tarifnim sustavom utvrđuju se i uvjeti dobivanja poticajne cijene. Visina poticajne cijene izražava se u kn/kWh za električnu energiju proizvedenu i isporučenu u elektroenergetsku mrežu, a razlikuje se prema (a) instaliranoj snazi proizvodnog postrojenja i (b) vrstama proizvodnih postrojenja prema pojedinom obnovljivom izvoru energije.

Od uvođenja sustava poticajne cijene za električnu energiju proizvedenu iz OIEK do danas, tarifne stavke su se u više navrata značajno izmijenile na način nepovoljniji za ulagače. Ovakav razvoj u sustavu poticanja nije poseban za Hrvatsku niti neočekivan, jer su europske zemlje također mahom odabrale sustav prema kojem se u početku obnovljivi izvori energije pojačano potiču, da bi se poticaji sustavno smanjivali kako raste udio obnovljivih izvora energije u ukupnoj energetskej strukturi zemlje i dostiže zadane ciljeve. Značajne izmjene zajamčene tarife nastupile su upravo u protekle dvije godine, iako je izmjena bilo i ranije, osobito u pogledu tzv. domaće komponente.

Tarifni sustav za proizvodnju električne energije iz OIEK (Narodne novine 63/12, 121/12, 144/12) sadržavao je dva dijela tarifne stavke prema kojima se izračunava konačan iznos poticajne cijene: fiksni i promjenjivi dio. Fiksni dio tarifne stavke za vjetroelektrane priključene na distribucijsku mrežu instalirane snage do uključivo 1 MW, iznosio je nominalno 0,72 kn/kWh, a za vjetroelektrane priključene na prijenosnu ili distribucijsku mrežu instalirane snage veće od 1 MW nominalno 0,71 kn/kWh, pri čemu su se obavljale godišnje korekcije poticajne cijene za indeks inflacije prema podacima Državnog zavoda za statistiku. Promjenjivi dio tarifne stavke određivao se na temelju mjerljivog doprinosa lokalnoj zajednici, doprinosa razvoju gospodarske aktivnosti, zapošljavanju, razvoju javnih servisa i podizanju kvalitete života (PMAX) i mogao je iznositi najviše do 15 % fiksnog dijela tarifne stavke. HROTE je imao ovlast utvrđivati postotak doprinosa lokalnoj zajednici prema obrascu što ga je povlaštenu proizvođač pridonio u obliku sadržanom u prilogu Tarifnog sustava.

Opisani Tarifni sustav iz 2012. godine bio je na snazi do 31. prosinca 2013. godine, a zamijenio ga je novi Tarifni sustav koji je stupio na snagu 1. siječnja 2014. godine, da bi potom prošao kroz još dvije izmjene i dopune, tako da je u vrijeme pisanja ovog rada na snazi izmijenjeni Tarifni sustav za proizvodnju električne energije iz OIE i kogeneracije (Narodne novine br. 133/13, 151/13, 20/14). Ovim Tarifnim sustavom promijenjen je način izračuna poticajne cijene. Razgraničenje između „malih“ i „velikih“ postrojenja sada je postavljeno na 5 MW umjesto ranijih 1 MW. Visina poticajne cijene za vjetroelektrane priključene na prijenosnu ili distribucijsku mrežu instalirane snage do uključivo 5 MW, kao i za one instalirane snage veće od 5 MW sada je jednaka tzv. referentnoj cijeni električne energije,²⁶ koja je u trenutku izrade ovog rada iznosila 0,53 kn/kWh

²⁶ Sukladno značenju propisanom člankom 3. Tarifnog sustava, referentna cijena električne energije

električne energije isporučene u elektroenergetski sustav, uz godišnju korekciju primjenom Indeksa potrošačkih cijena Državnog zavoda za statistiku. Poticajna cijena više se ne sastoji od fiksne i promjenjive tarifne stavke, već je promjenjiva tarifna stavka ukinuta i povlašteni proizvođač više ne može dodatno profitirati od doprinosa lokalnoj zajednici ili nabave domaćih dobara i usluga.

Sudeći prema reakcijama privatnih ulagača na izmijenjenu tarifu, sustav poticanja i iznos poticajne cijene s početka 2014. godine daleko je manje atraktivan mamac za ulaganje nego onaj koji je bio na snazi do kraja prošle godine. Budući da se poticajna cijena primjenjuje prema tarifnom sustavu na snazi u vrijeme sklapanja ugovora o otkupu električne energije, promjene iznosa i izračuna poticajne cijene ne djeluju povratno na vjetroelektrane u pogonu niti će djelovati na one kod kojih je povlašteni proizvođač već sklopio ugovor o otkupu električne energije. Međutim, umanjena poticajna cijena više neće biti kadra privući nove ulagače na način kako je to privlačila prvobitna poticajna cijena.

6.4. Općenite prepreke u pripremi projekata

Osim izričitih regulatornih promjena koje su opisane u prethodnim odjeljcima, postoji niz pravnih izazova i prepreka s kojima se suočavaju ulagači u vjetroelektrane u Hrvatskoj, kao i financijske institucije i druge osobe koje sudjeluju u tim projektima. Na ovom mjestu se ti pravni izazovi i prepreke samo nabrajaju, a detaljniji prikaz moguće je naći kod Kovačević D. i Simeunović, D.: „Wind power in Croatia; Project Opportunities and Challenges“.

Jedan od uobičajenih izvora pravne nesigurnosti svakako su česte izmjene zakona i podzakonskih akata koje reguliraju područje OIEK, primjerice u pogledu stvarnih i obveznih prava na trafostanici tj. priključku novoizgrađene vjetroelektrane na elektroenergetsku mrežu. Rješavanje imovinsko-pravnih odnosa nositelja projekta na zemljištu u privatnom i državnom vlasništvu, na kojem će se izgraditi vjetroelektrane, također je povezano s više pravnih dvojbi.

Kod financiranja projekata vjetroelektrana pojavljuju se i neka specifična pravna pitanja u pogledu osiguranja potraživanja. Tako se postavlja pitanje na koji način optimalno zasnovati osiguranje (zalog ili prijenos vlasništva radi osiguranja) na vjetroelektrani kao građevini odnosno pokretnini. Kao posebna teškoća javlja se zalaganje ili ustup tražbine iz ugovora o otkupu s HROTE-om u bilo koju drugu svrhu osim u korist osiguranja tražbina financijske institucije koja je financirala izgradnju vjetroparka.

Osim opisanih izazova koji se mogu kvalificirati kao pravni, Majstrovčić G. i Prelec L. identificiraju i neke dodatne izazove, koje dijele na tehničke, komercijalne

je cijena jednaka iznosu važeće tarifne stavke za radnu energiju po jedinstvenoj dnevnoj tarifi za opskrbu električnom energijom u okviru univerzalne usluge, tarifni model Plavi čiji je iznos određen člankom 39., stavkom 2., točkom 1. Metodologije za određivanje iznosa tarifnih stavki za opskrbu električnom energijom u okviru univerzalne usluge (Narodne novine br. 116/2013), sukladno kojoj su opskrbljivači dužni otkupiti električnu energiju iz OIEK od operatora tržišta.

i administrativne pa upućujem na njihov članak: „Assessment on RES Targets and Power System Development”.²⁷

7. NEKE PRAVNE POSLJEDICE ZA PROJEKTE U PRIPREMI

Prepreke daljnjem razvoju ulaganja u vjetroelektrane u Hrvatskoj imaju, dakako, značajne posljedice, a načelna obveza HOPS-a da unaprijedi prijenosnu mrežu nije odgovarajuća sigurnost proizvođačima da će nastavak njihovih projekata biti moguć u skorije vrijeme. Investitori koji su upisani u Registar OIEKPP već su uložili vrijeme i novac u razvoj investicije, koja je sada zaustavljena, a ostaje i pitanje roka trajanja već pribavljenih dozvola i sklopljenih ugovora. Nositelji projekata s pravom razmatraju hoće li, za slučaj da se kvota proširi, morati ponovno prolaziti određene administrativne korake ili će već pribavljene dozvole i odobrenja i dalje biti na snazi. Neki autori navode i da se uvođenje kvote negativno odrazilo na ravnomjernu regionalnu raspodjelu projekata vjetroelektrana, jer za područje sjevernog Jadrana nije izdana niti jedna PEES, a zatvaranjem kvote onemogućena su daljnja ulaganja u ovo područje za slučaj da postoje zainteresirani investitori.²⁸

Svako ulaganje u vjetroelektrane u RH dugogodišnji je projekt koji, u administrativnom smislu, počiva na 15-tak različitim prethodnih i konačnih dozvola, odobrenja i suglasnosti te obveznih ugovora koji se sklapaju s nositeljima javnih ovlasti. Svaka od dozvola donesena je na određeni rok, a velik dio ugovora sklapa se također na neko određeno vrijeme. Sve do eventualnog proširenja kvote, zastoj u provedbi projekata ima za posljedicu da već pribavljene dozvole i već sklopljeni ugovori mogu isteći. Osim toga, dozvole i ugovori redovito uključuju neke konkretne obveze za nositelje projekata (predaju bankarske garancije, zasnivanje prava građenja ili prava služnosti, izgradnju priključka na mrežu i sl.) koje je proizvođač dužan ispuniti u određenom vremenskom razdoblju. Nositelji projekata tako ostaju vezani svojim vremenski ograničenim ugovornim obvezama i nisu u mogućnosti procijeniti isplati li im se nastaviti razvijati projekt i ispunjavati svoje ugovorne obveze u roku ili dopustiti da ugovori isteknu dok pravna okolina za daljnji razvoj projekta ne postane povoljnija. Ne ispune li proizvođači svoje ugovorne obveze u roku, druga ugovorna strana (redovito HOPS ili HROTE) ima mogućnost raskinuti sklopljene ugovore.

Prouče li se promjene podzakonskih propisa koji reguliraju područje OIEK od uvođenja kvote do danas, stječe se dojam da se nastale pravne praznine i neizvjesnost u pogledu isteka dozvola i obveznih ugovora popunjavaju izmjenama i dopunama tih propisa. Tako Pravilnik o dopunama Pravilnika o stjecanju statusa povlaštenog proizvođača električne energije (Narodne novine br. 81/2014) uređuje da se razdoblje važenja prethodnih rješenja koja su izdana prema prethodnom Pravilniku

²⁷ Vidi Majstrovčić, G. i Prelec, L.: “Assessment on RES Targets and Power System Development”, str. 50.-52.

²⁸ Ovaj negativni učinak kvote iznose Krpan, L.J., Jelavić, B., Horvath, L.: „Prostorno-planski preduvjeti za gradnju vjetroelektrana“, str. 83.

objavljenom u Narodnim novinama br. 67/2007 i 35/2011, može produžiti na zahtjev nositelja projekta na ukupno tri odnosno ukupno četiri godine od dana izvršnosti prethodnog rješenja, ovisno o naponskoj razini elektroenergetske mreže na koju se postrojenje priključuje.²⁹ Izmjenom i dopunom Tarifnog sustava za proizvodnju električne energije iz OIEK (Narodne novine br. 20/2014) također se povratno propisalo da se na ugovore o otkupu električne energije, već sklopljene sukladno ranijem Tarifnom sustavu iz 2012. godine, a temeljem kojih još nije počela isplata poticajne cijene, primjenjuju odredbe novog Tarifnog sustava iz 2013. godine o godišnjoj korekciji poticajne cijene te se primjenjuje dulji rok za dostavu bankarske garancije. Konačno, i HOPS-ovi Kriteriji iz 2012. godine kojima su uvedene kvote, uređuju da radi izbjegavanja možebitnih negativnih posljedica, rokovi iz ugovora o priključenju na elektroenergetsku mrežu počinju teći s danom ulaska projekta i nositelja projekta u kvotu.³⁰

Zbog konstantne izmjene podzakonskih akta, ponekad i s upitnim povratnim djelovanjem, u praksi se pokazuje izazovno odgonetati kompleksan sustav prijelaznih i završnih odredaba podzakonskih akata o OIE te nije uvijek jednostavno utvrditi treba li primijeniti pojedine izmjene i dopune na konkretan projekt vjetroelektrane u određenoj fazi razvoja.

8. ZAKLJUČAK I MOGUĆI IZGLEDI ZA BUDUĆNOST

Izdašan sustav poticanja putem zajamčenih tarifa te siguran i dugoročan sustav otkupa, u kombinaciji s visokokvalitetnim izvorima energije na samom su početku sustava poticanja uspješno pokrenuli ulaganje u OIEK u Hrvatskoj, osobito u vjetroelektrane. No, takav sustav u današnje se vrijeme gospodarske krize i prekomjerne investicije u vjetroelektrane više ne čini prikladnim.

Sudeći po stajalištima hrvatske Vlade iskazanima u Akcijskom planu, ograničenja elektroenergetskog sustava, relativna nestalnost i nepouzdanost energije vjetra te nedostaci sustava poticanja ne dozvoljavaju daljnji razvoj vjetroparkova u Hrvatskoj jer su u stanju ugroziti tri općenita dugoročna cilja energetske politike EU i Hrvatske: održivost, konkurentnost i sigurnost opskrbe. Povećanje investicija u vjetroelektrane u trenutnim uvjetima i prema aktualnom sustavu poticanja ocjenjuje se neodrživim i nekonkurentnim, što bi moglo ugroziti i treći cilj energetske politike, sigurnost opskrbe. Stoga su i opisane promjene u hrvatskom zakonodavstvu bile neminovne. S druge strane, naše obveze kao države članice EU i dalje su vezane uz deklarirane ciljeve 20-20-20 te se Hrvatska ne može jednostrano ponovno okrenuti klasičnim izvorima energije.

U potrazi za novim mogućnostima, neki budućnost vjetroelektrana i drugih elektrana iz OIEK vide i izvan sustava poticanja. Razvoj industrije vjetroturbina i tehnička unapređenja mogu dovesti do snižavanja cijena opreme i još boljeg

²⁹ Novi stavak 6. Pravilnika o stjecanju statusa povlaštenog proizvođača.

³⁰ Članak 4., stavak 2. Kriterija.

iskorištavanja energije vjetra. Uz moguće povećanje tržišnih cijena struje, u što vjeruju neki investitori, takav razvoj može pratiti smanjenje poticajne cijene pa i potpuni prelazak na tržišne cijene. Moguće je da proizvodnja iz OIEK u budućnosti sve više postane tržišna djelatnost, osobito ako propisi i praksa i dalje budu omogućavali sklapanje dugoročnih ugovora o otkupu električne energije.

Smanjenje poticaja u Hrvatskoj sukladno je recentnom razvoju sustava ulaganja u OIE i kogeneraciju u okviru čitave Europske unije. Europska komisija također zaključuje da su proteklih godina OIE bili snažno poticani sustavom zajamčenih tarifa, što je imalo za učinak prekomjeran rast OIE u energetskej strukturi i istiskivanje ostalih proizvođača električne energije koji posluju u tržišnim uvjetima, iako je istovremeno omogućilo da EU ostane na putu ostvarivanja ciljeva za OIE do 2020. Prema stavu Komisije, tehnologije već postaju dovoljno razvijene i zauzimaju znatan udio na tržištu, pa je moguće prilagoditi iznose potpora nižim proizvodnim troškovima izgradnje elektrana na OIEK.³¹ Može se zaključiti da se Europska unija odredila za postupni prelazak OIEK sa sustava poticanja prema slobodnom tržištu. Sustav poticaja putem zajamčenih tarifa, koji je trenutno na snazi u Hrvatskoj, uskoro bi mogao biti zamijenjen zajamčenim premijama ili zelenim certifikatima.³² Električna energija dugoročno bi se trebala prodavati na tržištu putem natječaja, a veliki troškovi energije uravnoteženja, koje povlašteni proizvođači električne energije iz OIEK u Hrvatskoj dosad nisu plaćali, trebali bi sada postati obveza i povlaštenih proizvođača.

S druge strane, sve više komentatora energetskej zbivanja u Hrvatskoj vidi priliku u osnivanju zadruga ili drugih sličnih oblika lokalnog udruživanja građana radi ostvarenja projekata OIEK u svojoj zajednici.³³ Kako se svi projekti vjetroelektrana u Hrvatskoj temelje na privatnim ulaganjima, uglavnom uz pratnju financijskih institucija, i bez većeg su učinka na zapošljavanje ili razvoj industrije u lokalnim sredinama gdje se vjetroelektrane nalaze, ovi projekti nerijetko se udaljuju od svoje primarne svrhe – pružanje energetske sigurnosti i zadovoljavanje potreba lokalne zajednice. Ne čudi stoga, iako se projekti OIEK u javnosti mahom doživljavaju pozitivno, da takve lokalne zajednice sve češće pružaju otpor projektima OIEK u vlastitoj sredini.

Hrvatska bi svojim pravnim okvirom trebala nastaviti slijediti cilj stvaranja održivog i sigurnog energetskej sustava na temelju kombinacije većeg broja klasičnih i novih izvora energije, odnosno trebala bi i dalje težiti tzv. energetskej miksu prihvaćenom u Strategiji iz 2009. Izdašnjim poticanjem izgradnje vjetroelektrana od 2007. godine, da bi tu izgradnju potom zakočila nizom političkej i zakonodavnej promjena te favorizirala elektrane na biomasu i male

³¹ Više o promjenama u sustavu potpora EU za energiju iz obnovljivej izvora te postupnom uvođenju tržišne mehanizama v. kod Šantić, P., „Od 01. 07. na snazi nova pravila EU o državne potporama za zaštitu okoliša“, 1. i 2. dio.

³² O različitej sustavima poticanja, uključujući zelene certifikate, kako su se dosad primjenjivali u nekim državama članicama EU pišu Ognjan, D., Stanić, Z., Tomšić, Ž.: „Analiza poticajne mjera za gradnju i korištenje obnovljivej izvora električne energije“.

³³ Primjerice Jerkić, E.: „Energetske zadruge kao budućnost energetike“.

hidroelektrane, država tržištu ne šalje dobru poruku. Zaustavljanjem ulaganja u pojedine izvore energije u pojedinim vremenskim razdobljima, RH može oslabiti djelatnosti koje su se uspjele razviti oko pojedinih OIEK (primjerice, proizvodnju solarnih elektrana), a investitore privlačiti da svojim projektima isključivo slijede poticaje.³⁴

Republika Hrvatska trebala bi se svojim pravnim okvirom prikazati kao država koja ima jasnu viziju energetske politike na dulje vremensko razdoblje i kao zemlja pouzdanog pravnog okvira za ulaganje u sve vrste OIEK. Kako bi se izbjegla neizvjesnost u pogledu ishoda postojećih projekata vjetroelektrana te kako se ne bi obeshrabrili potencijalni investitori u buduće projekte, nužno je da Republika Hrvatska konačno donese novi, cjeloviti Zakon o obnovljivim izvorima energije kojim bi se definirao nov i dugoročno pouzdan sustav poticanja u sve oblike OIEK, na tragu recentnih promjena sustava potpora koji se raspravlja u okviru EU.

LITERATURA:

Banovac, E.: „The role of the Croatian Energy Regulatory Agency in the Croatian energy sector“, *European Energy Journal*, Volume 3, Issue 3, July 2013.

Boromisa, A.: „Strateške odluke za energetska budućnost Hrvatske“, Friedrich Ebert Stiftung, 2012., str. 7.-54., www.fes.hr/E-books/pdf/Strategic_09112011.pdf

Brnabić, R., Ivkošić, M.: „Trgovačka društva u energetska pravu Republike Hrvatske“, *Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu*, god. 50, 4/2013., str. 871-892.

Njemačko-hrvatska industrijska i trgovinska komora: *Gesetzlicher Rahmen – Erneuerbare Energien und Energieeffizienz in der Republik Kroatien*, Zagreb, 2009.

Gobbo, B.: „Proizvodnja električne energije korištenjem obnovljivih izvora, Stanje i perspektiva u Republici Hrvatskoj“, listopad 2013., dostupno na www.irena-istra.hr/uploads/media/Clanak_OIE-Final_01.pdf

Hrvatski operator prijenosnog sustava d.o.o.: *Desetogodišnji plan razvoja hrvatske prijenosne mreže (2014-2023)*, listopad 2013., dostupno na www.hera.hr/hr/docs/2013/Prijedlog_2013-11-15.pdf

HEP-Operator prijenosnog sustava d.o.o.: *Indikativni srednjoročni plan razvoja hrvatske prijenosne mreže*, Zagreb, prosinac 2011., www.hops.hr/wps/wcm/connect/.../HEP OPS_sred_plan_razvoja.pdf

Jerkić, E.: „Energetske zadruge kao budućnost energetike“, dostupno na www.obnovljivi.com/aktualno/2826-energetske-zadruge-kaobuducnost-energetike

Jozipović, Š.: „Financijskopравни, tržišnopравни i normativni aspekti postupka izbora strateških investicijskih projekata“, *Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu*, god. 50, 4/2013., str. 917-936.

³⁴ Tako smatra i Szekeres, I.: „Građani se organiziraju u energetske zadruge i žele obnovljive izvore svih oblika energije“.

Jukić, A.: „Wettbewerbsrechtlicher Schutz im Recht der erneuerbaren Energien“, *Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu*, god. 50, 4/2013., str. 937-952.

Kovačević, D., Simeunović, D.: „Wind power in Croatia; Project Opportunities and Challenges“, *European Energy Journal*, Volume 3, Issue 3, July 2013, str. 55-62.

Krejči, M.: „Energy investment opportunities in Croatia“, *European Energy Journal*, Volume 3, Issue 3, July 2013.

Krpan, L.J., Jelavić, B., Horvath, L.: „Prostorno-planski preduvjeti za gradnju vjetroelektrana“, *Energija*, Vol. 57, No. 2, travanj 2008.

Majstrovčić, G., Prelec, L.: „Assessment on RES Targets and Power System Development“, *European Energy Journal*, Volume 3, Issue 3, July 2013.

Ognjan, D., Stanić, Z., Tomšić, Ž.: „Status and Comparison of Renewable Energy Support Systems in Croatia and Some Neighbouring EU Countries (Slovenia, Hungary, Romania and Bulgaria)“, *Europski poslovni forum o obnovljivim izvorima energije – Zbornik radova / Štih, Krešimir (ur.)*. – Zagreb: Hrvatska gospodarska komora, 2007.

Ognjan, D., Stanić, Z., Tomšić, Ž.: „Analiza poticajnih mjera za gradnju i korištenje obnovljivih izvora električne energije“, Hrvatski ogranak Međunarodnog vijeća za velike elektroenergetske sustave – Cigré, 8. savjetovanje *HRO CIGRÉ*, Cavtat, 4.-8. studenog 2007., dostupno na adresi www.hro-cigre.hr/hrv/8savjetovanje.aspx

Skok, M., Majstrovčić, G., Maričević, M.: „Hrvatski regulatorni okvir vezano uz priključenje distribuirane proizvodnje na mrežu“, Hrvatski ogranak međunarodne elektrodistribucijske konferencije – *HO CIRED*, 1. savjetovanje, Šibenik, 18.-21. svibnja 2008., dostupno na www.ho-cired.hr/referati/SO4-16.pdf

Szekeres, I.: „Građani se organiziraju u energetske zadruge i žele obnovljive izvore svih oblika energije“, *H-Alter, Ekologija*, 15. 11. 2013. dostupno na <http://www.h-alter.org/vijesti/ekologija/energija-kraj-povjerenja-u-drzavu/print:true>

Šantić, P.: „Od 01. 07. na snazi nova pravila EU o državnim potporama za zaštitu okoliša“ (1. dio), dostupno na Portalu Croenergo.eu, Energo Media Servis, srpanj 2014., <http://www.croenergo.eu/Content/Print.aspx?ID=22331>

Šantić, P.: „Od 01. 07. na snazi nova pravila EU o državnim potporama za zaštitu okoliša“ (2. dio), dostupno na Portalu Croenergo.eu, Energo Media Servis, srpanj 2014., <http://www.croenergo.eu/Content/Print.aspx?ID=22466>

CURRENT REGULATIONS AND STATE INVESTMENT IN THE WIND POWER PROJECTS

It is the objective of this paper to present the path which the wind farm projects have undergone in Croatia from their introduction and expansion since the year 2007 up to the today's date when their development is temporarily stayed. The paper first describes the political and legal framework for renewable energy sources in Croatia, and specifically for wind power plants, as well as the current status of investment in building of wind farms in Croatia. The paper further analyses why the Croatian system of promotion of eligible producers has proven to attract investment, albeit unsustainable for a longer period of time, and which regulatory measures have later contributed to the suspension of wind farm investment in 2014. Legal and factual consequences of such suspension are discussed at the end of the paper, as well as some potential new business models for further exploitation of wind energy in Croatia.

Key words: *energy law, renewable energy sources, wind farms, eligible producer, national action plan*